

Moderní rodina a dětství

(Gilles Lipovetsky – *Soumrak povinnosti*)

Množství povinností, které jsou ochotni dospělí lidé v současnosti přijmout za své, se neustále snižuje. Dospělí totiž, podle logiky individualistické autonomie, nehodlají obětovat svou osobní existenci a odmítají dělat cokoli v prospěch „velké“ společnosti, aniž by to pro ně mělo nějaký osobní význam a hodnotu. Podobně se lidé chovají také v osobním životě. Odklad manželství a zakládání rodiny není nic neobvyklého, stejně jako není pokládáno za zvláštní společné soužití páru bez sňatku, výchova dítěte svobodnou matkou a další vzorce rodinného života, považované ještě v nedávné minulosti za pobuřující a pro „proviněnou“ osobu za stigmatizující. A pokud někdo shledává současné manželství za sebeomezující, stále méně lidí váhá udělat osudný krok, který by překročil bájnou hranici, a odejde z nenaplňujícího svazku. Pouto dvou lidí je chápáno spíše jako dočasné a trvá dokud zúčastněným něco přináší. Když je tento vztah přestane uspokojovat, prostě z něho odejdou a najdou si jiného partnera či partnerku. Všechna tato rozhodnutí mají stejného jmenovatele – právo na osobní štěstí každého jedince. Rodinu lze libovolně stavět a rekonstruovat. Ze závazné instituce se změnila v instituci pružnou, založenou na emocích a na osobním štěstí.

Rovněž tak již není povinností mít a vychovávat děti. Přesto si spousta lidí děti mít přeje a také si je pořídí, i když obvykle v pozdějším věku než tomu bylo dříve. Mít (vlastní) děti je totiž zatím stále považováno za hodnotu, které se většina lidí nechce vzdát a která je považována za realizaci a naplnění člověka. Lidé však chtějí mít možnost rozhodnout se, kdy děti chtějí. Nechtějí se ničeho zříkat a podle toho se snaží uspořádat si svůj život tak, aby se jim dostalo všeho, co za to stojí. „*Typickým znakem doby není povinnost zplodit potomstvo a vstoupit do manželství, nýbrž individualistické právo na dítě, třeba i mimo manželský svazek.*“ (181) Ovšem rubem každého práva je povinnost a s rozhodnutím mít a vychovávat dítě tomu není jinak. Rodiče jsou k dítěti připoutáni mnoha všeobecně přijímanými a zavazujícími povinnostmi, které na sebe dobrovolně přijímají v okamžiku, kdy se rozhodnou pro život dítěte. Cílem výchovy dítěte se stává jeho osobnostní rozvoj. Dítě by mělo být středobodem světa rodičů a nemělo by být nic zanedbáno. Rodina se tak stává podnikem, ve kterém rodiče manažeři organizují svým dětem život. A to s sebou přináší rodičovskou zodpovědnost. Je paradoxní, že se objevuje v době individualistické autonomie (Lipovetsky tento fenomén označuje jako postmoralistní paradox), že „*čím méně zaznívá slavnostních chvalo zpěvů na povinnosti, tím ostřeji se pozornost věnovaná dětem jeví jako nevyhnutelný požadavek*“ (186).